

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра образотворчого мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

С. В. Гаврилюк

2015 р.

КОМПОЗИЦІЯ В МОНУМЕНТАЛЬНОМУ ЖИВОПИСІ

РОБОЧА ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

напряму 6.020205 – Образотворче мистецтво

Луцьк – 2015

Робоча програма для студентів, що вивчають дисципліну «Композиція в монументальному живописі» за галуззю знань 0202 – Мистецтво, напрямом підготовки 6.020205 – Образотворче мистецтво.

“✓”, _____✓, 20✓ р. - ✓с.

Розробник: Прокопович Тетяна Анатоліївна, асистент кафедри образотворчого мистецтва.

Рецензент: Лесик Олександр Володимирович, доктор архітектури, професор кафедри образотворчого мистецтва.

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва

протокол № 2 від 14.10 .2015 р.

Завідувач кафедри: _____ Лесик О.В.
(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту мистецтв

протокол № 1 від 23 . 09 .2015 р.

Голова науково – методичної комісії інституту _____ Шиманський П.Й.
(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 3 від 18 . 11 .2015 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Композиція в монументальному живописі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму підготовки 6.020205 – Образотворче мистецтво .

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Композиція в монументальному живописі» є перелік правил та прийомів, створення зображення, що відповідає певним законам краси та історично сформованим вимогам до даного виду живопису.

Міждисциплінарні зв'язки: живопис, скульптура, композиція, перспектива в образотворчому мистецтві, нарисна геометрія, комплексне проектування, основи кольорознавства, дизайн, історія образотворчого мистецтва, основи технології техніки станкового живопису.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

4 семестр

1. Теоретичні основи курсу композиції в монументальному живописі
2. Засоби композиції в монументальному живописі

5-6 семестр

1. Узагальнення та стилізація в монументальному живописі. Статичні та динамічні композиції
2. Сюжет та сюжетність в композиції
3. Тематична композиція

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Композиція в монументальному живописі» є створення необмежених можливостей для фахового та творчого розвитку студентів, формування їх естетичного смаку і художніх потреб, відповідно до вимог сучасної системи освіти та умов сьогодення.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Композиція в монументальному живописі» є:

- формування знань щодо видів, технік та матеріалів монументального живопису;

- формування теоретичних та практичних навичок роботи зі складними видами монументального живопису: мозаїка, фреска, вітраж;
- вивчення етапів виконання технологічних процесів притаманних різним видам монументального живопису;
- вивчення законів, правил, прийомів та засобів використання композиції в монументальному живописі.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сучасний стан монументального мистецтва в Україні та за її межами;
- правила моделювання форми зображення відповідно до видів, матеріалів і технік монументального живопису;
- етапи побудови зображення на різних видах площини;
- закони, правила, прийоми, засоби, що використовуються в монументальному живописі;
- художні техніки в монументальному живописі.

вміти :

- створювати високохудожні композиції, що відповідають сучасними вимогами освіти;
- стилізувати зображення при розробці монументальних зображень;
- працювати з різними видами художніх матеріалів;
- використовувати систему образів та понять, що історично склались в монументальному живописі, у власних творчих розробках.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **216** годин / **6** кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

4 семестр

Змістовий модуль I. Теоретичні основи курсу композиції в монументальному живописі

Тема 1. Історія розвитку композиції як науки.

Основні види композиції та їх характеристика. Компоненти композиції, їх використання в монументальному живописі. Закони композиції в монументальному живописі.

Тема 2. Композиція натюрморту з драперіями.

Створити композицію натюрморту в декоративному ключі з кількома драперіями, різними за кольором та фактурою, оздоблені орнаментами. Досягнути формально-площинного звучання композиції.

Змістовий модуль 2. Засоби композиції в монументальному живописі

Тема 3. Засоби композиції в монументальному живописі.

Поняття типового образу в мистецтві. Поняття метричних та ритмічних композицій. Пропорціювання. Симетрія та асиметрія. Контраст та нюанс.

Тема 4. Композиція натюрморту з музичними інструментами.

Створити натюрморт з музичними інструментами використовуючи ритм кольору, тональних різниць, і тектоніки форм. Надати натюрморту підкресленого вертикального чи горизонтального орієнтування.

5-6 семестр

Змістовий модуль 1. Узагальнення та стилізація в монументальному живописі. Статичні та динамічні композиції

Тема 1. Узагальнення, стилізація форм. Статика та динаміка.

Поняття статичних та динамічних композицій. Ступені узагальнення. Абстрактний образ, як вища міра стилізації.

Тема 2. Композиція статичного характеру.

Створити композицію статичного характеру під загальною назвою «Місто». Підібрати оптимальні засоби живопису та відповідні матеріали для образної характеристики роботи. Завдання слід виконувати у декоративному чи абстрактному ключі.

Тема 3. Тематична композиція динамічного характеру.

На основі раніше виконаної статичної композиції створити композицію яскраво вираженого динамічного характеру під загальною назвою «Місто». Підібрати оптимальні засоби монументального живопису та відповідні матеріали для образної характеристики роботи. Завдання слід виконувати у декоративному чи абстрактному ключі.

Змістовий модуль 2. Сюжет та сюжетність в композиції

Тема 4. Здобутки провідних митців в галузі монументального живопису.

Світові традиції в монументальному живописі. Досягнення українських митців в галузі монументального живопису. Творчість групи М. Бойчука.

Тема 5. Образ жінки в монументальному мистецтві

Створи композицію жіночого образу. Виконати погрудний портрет. Модель з підв'язаним волоссям (хустина, драперія). Як фон використати драперії з яскравим забарвленням та багато орнаментовані.

Змістовий модуль 3. Тематична композиція

Тема 6. Створити ескіз художнього розпису на тему "Материнство", "Берегиня", "Історична слава" або до літературного твору.

Проаналізувати композиційну будову твору. Здійснити підбір

засобів для ширшого розкриття теми. Досягнути лаконізму, стислості

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання - екзамен, залік, контрольна робота

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

З метою діагностики успішності студентів використовується:

- усне опитування на лекційних заняттях;
- перевірка виконання поточних лабораторних робіт;
- перевірка перебігу виконання індивідуальних, самостійних завдань, науково-дослідницьких робіт;
- виконання модульних контрольних робіт;
- співбесіди на консультаціях;
- залік, іспит, як підсумковий засіб діагностики успішності.

Список джерел

1. Антонович Є. А. Малюнок і живопис [Текст] : методичні рекомендації / Є. А. Антонович, В. А. Шпільчак. – К., 1990. – 28 с.
2. Баммес Г. Л. Изображение фигуры человека / Г. Л. Баммес. – Берлин, 2007. – 326 с.
3. Бартенев І. А. Нариси історії архітектурних стилів : навчальний посібник / І. А. Бартенев. - М. : Образотворче мистецтво, 1983. - 124 с.
4. Басанець Л. В. Живопис [Текст] / Л. В. Басанець. – Одеса : ОДПІ, 2002 – 128 с.
5. Волков Н. В. Геометрия и композиция картин / Н.В. Волков. – М. : Искусство, 1990. – 132 с.
6. Валеріус С. С. Монументальна живопис. Сучасні проблеми : навчальний посібник для студентів художніх закладів / С. С. Валеріус. - М.: Искусство, 1979. - 200 с.
7. Жданова Н. С. Перспектива: учебное пособие / Н. С. Жданова. – М. : Владос, 2004. – 224 с.
8. Кириченко М. А. Основи образотворчої грамоти : навчальний посібник для студентів художньо-графічних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів / М. А. Кириченко, - К. : Вища школа, 2002. – 188 с.
9. Кирцер Р. М. Рисунок и живопись / Р. М. Кирцер. – М. : Высшая школа, 1992.- 270 с.
10. Мельник А. М. Український живопис ХХ – ІХ ст.: Альбом / А. М. Мельник. – К. : Галерея, 2007. – 304 с.
11. Придатко Т. В. Мистецтво України 1991-2003 / Т. В. Придатко, З. В. Чегусова, Т. Ю. Скляренко. – К. : Мистецтво, 2003. – 256 с.
12. Михайленко В. Є. Основи композиції / В. Є. Михайленко. – К. : Каравела, 2004. – 304 с.

13. Ратничин В. М. Перспектива : учеб. пособие для студентов художественного института / В. М. Ратничин. – К. : Вища школа, 1992. – 232 с.
14. Ростовцев Н. Н. Рисование головы человека / Н. Н. Ростовцев. – М. : Свет, 1989. – 215 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра образотворчого мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 20__ р.

КОМПОЗИЦІЯ В МОНУМЕНТАЛЬНОМУ ЖИВОПИСІ

РОБОЧА ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

напряму 6.020205 - Образотворче мистецтво

Луцьк – 2015

Робоча програма для студентів, що вивчають дисципліну «Композиція в монументальному живописі» за галуззю знань 0202 – Мистецтво, напрямом підготовки 6.020205 – Образотворче мистецтво.

“ _____ ”, _____, 20__ р. - __ с.

Розробник: Прокопович Тетяна Анатоліївна, асистент кафедри образотворчого мистецтва.

Рецензент: Лесик Олександр Володимирович, доктор архітектури, професор кафедри образотворчого мистецтва.

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва

протокол № _____ від _____ . _____ .20__ р.

Завідувач кафедри: _____ Лесик О.В.

(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту мистецтв

протокол № _____ від _____ . _____ .20__ р.

Голова науково – методичної комісії інституту _____

Шиманський П.Й.

(підпис)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № _____ від _____ . _____ .20__ р.

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ

Дисципліна «Композиція в монументальному живописі» в складному поєднанні з іншими дисциплінами образотворчого циклу, розвиває у студентів вміння будувати високохудожні композиції за законами та правилами естетичного сприйняття. Допомагає швидко та якісно використовувати мову художніх засобів за для розкриття різноманітних завдань, як навчального, так і особистісного характеру. Даний курс розрахований для швидкого опанування різноманітних технік, що використовуються в монументальному живописі. Спонукає до оперування такими мистецтвознавчим поняттям як «художній образ», що є ключовим в будь якій мистецькій діяльності.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 6	0202-Мистецтво	вибіркова
	6020205-Образотворче мистецтво	
Модулів 6	Образотворче мистецтво	Рік підготовки 2-3
Змістових модулів 5		Семестр 4-6
ІНДЗ: _є		Лекції 16 год.
Загальна кількість годин 216		Практичні 88 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних 2 самостійної роботи 1 індивідуальної роботи 1	Бакалавр	Лабораторні 0 год.
		Самостійна робота 56 год.
		Індивідуальна робота 56 год.
		Форма контролю: <u>залік</u> (4 семестр), <u>екзамен</u> (6 семестр)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу полягає в поглибленні теоретичних знань та практичних навичок у побудові монументальних творів мистецтва, вихованні розвинутого професійного конструктивного бачення, аналітичного та абстрактного мислення, формування особистості здатної до творчого акту.

Завдання, що стоять при викладанні дисципліни «Композиція в монументальному живописі» є: освоєння знань і вмінь роботи над постановками академічного характеру, набуття практичного і теоретичного досвіду роботи зі стилізацією та узагальненням форми, оволодіння різними техніками і прийомами роботи.

У разі успішного вивчення дисципліни поглиблюються знання з теорії основ рисунку та живопису, формується структура побудови предметів, виникає розвинуте професійне конструктивне мислення, відбувається оволодіння різноманітними техніками живописного виконання творів, відпрацьовується вміння якісно вести спрямований пошук власних виражальних форм.

3. Програма навчальної дисципліни.

4 семестр

Змістовий модуль I. Теоретичні основи курсу композиції в монументальному живописі

Тема 1. Історія розвитку композиції як науки.

Основні види композиції та їх характеристика. Компоненти композиції, їх використання в монументальному живописі. Закони композиції в монументальному живописі.

Тема 2. Композиція натюрморту з драперіями.

Створити композицію натюрморту в декоративному ключі з кількома драперіями, різними за кольором та фактурою, оздоблені орнаментами. Досягнути формально-площинного звучання композиції.

Формат: полотно (картон) 60x60. Матеріали: акрил, олія.

Змістовий модуль 2. Засоби композиції в монументальному живописі

Тема 3. Засоби композиції в монументальному живописі.

Поняття типового образу в мистецтві. Поняття метричних та ритмічних композицій. Пропорціонування. Симетрія та асиметрія. Контраст та нюанс.

Тема 4. Композиція натюрморту з музичними інструментами.

Створити натюрморт з музичними інструментами використовуючи ритм кольору, тональних різниць, і тектоніки форм. Надати натюрморту підкресленого вертикального чи горизонтального орієнтування.

Формат: за вибором студента. Матеріали: акрил, олія.

5-6 семестр

Змістовий модуль 1. Узагальнення та стилізація в монументальному живописі. Статичні та динамічні композиції

Тема 1. Узагальнення, стилізація форм. Статика та динаміка.

Поняття статичних та динамічних композицій. Ступені узагальнення. Абстрактний образ, як вища міра стилізації.

Тема 2. Композиція статичного характеру.

Створити композицію статичного характеру під загальною назвою «Місто». Підібрати оптимальні засоби живопису та відповідні матеріали для образної характеристики роботи. Завдання слід виконувати у декоративному чи абстрактному ключі.

Формат: полотно (картон) 60х60см, 70х60см. Матеріали: акрил, олія, темпера.

Тема 3. Тематична композиція динамічного характеру.

На основі раніше виконаної статичної композиції створити композицію яскраво вираженого динамічного характеру під загальною назвою «Місто». Підібрати оптимальні засоби монументального живопису та відповідні матеріали для образної характеристики роботи. Завдання слід виконувати у декоративному чи абстрактному ключі.

Формат: за вибором студента. Матеріали: акрил, олія.

Змістовий модуль 2. Сюжет та сюжетність в композиції

Тема 4. Здобутки провідних митців в галузі монументального живопису.

Світові традиції в монументальному живописі. Досягнення українських митців в галузі монументального живопису. Творчість групи М. Бойчука.

Тема 5. Образ жінки в монументальному мистецтві

Створи композицію жіночого образу. Виконати погрудний портрет. Модель з підв'язаним волоссям (хустина, драперія). Як фон використати драперії з яскравим забарвленням та багато орнаментовані.

Формат: за вибором студента. Матеріали: комбінована техніка.

Змістовий модуль 3. Тематична композиція

Тема 6. Створити ескіз художнього розпису на тему

«Материнство», «Берегиня», «Історична слава» або до літературного твору.

Проаналізувати композиційну будову твору. Здійснити підбір засобів для ширшого розкриття теми. Досягнути лаконізму, стислості

Формат: за вибором студента. Матеріали: акрил, олія.

4. Структура навчальної дисципліни.

4 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль І. Теоретичні основи курсу композиції в монументальному живописі							
Тема 1. Історія розвитку композиції як науки	14	4			6	4	
Тема 2. Композиція натюрморту з драперіями	22		12		6	4	
Разом за змістовим модулем 1	36	4	12		12	8	
Змістовий модуль 2. Засоби композиції в монументальному живописі							
Тема 3. Засоби композиції в монументальному живописі	15	4			6	5	
Тема 4. Композиція натюрморту з музичними інструментами	25		14		6	5	
Разом за змістовим модулем 2	40	4	14		12	10	
Усього годин	76	8	26		24	18	

5-6 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Узагальнення та стилізація в монументальному живописі. Статичні та динамічні композиції							
Тема 1. Узагальнення, стилізація форм. Статика та динаміка	20	4			10	6	
Тема 2. Композиція статичного характеру	32		16		10	6	
Тема 3. Тематична композиція динамічного характеру	34		16		12	6	
Разом за змістовим модулем 1	86	4	32		32	18	
Змістовий модуль 2. Сюжет та сюжетність в композиції							
Тема 4. Здобутки провідних митців в галузі монументального живопису	8	4				4	
Тема 5. Образ жінки в монументальному мистецтві	22		14			8	
Разом за змістовим модулем 2	30	4	14			12	
Змістовий модуль 3. Тематична композиція							
Тема 6. Створити ескіз художнього розпису на тему "Материнство", "Берегиня", "Історична слава" або до літературного твору	24		16			8	
Разом за змістовим модулем 3	24		16			8	
Усього годин	140	8	62		32	38	

5. Теми практичних занять.**4 семестр**

№ з/п	Тема	Кількість годин
	Змістовий модуль I. Теоретичні основи курсу композиції в монументальному живописі	
1	Тема 2. Композиція натюрморту з драперіями	12
	Змістовий модуль 2. Засоби композиції в монументальному живописі	
2	Тема 4. Композиція натюрморту з музичними інструментами	14
	Разом	26

5-6 семестр

№ з/п	Тема	Кількість годин
	Змістовий модуль 1. Узагальнення та стилізація в монументальному живописі. Статичні та динамічні композиції	
1	Тема 2. Композиція статичного характеру	16
2	Тема 3. Тематична композиція динамічного характеру	16
	Змістовий модуль 2. Сюжет та сюжетність в композиції	
3	Тема 5. Образ жінки в монументальному мистецтві	14
	Змістовий модуль 3. Тематична композиція	
4	Тема 6. Створити ескіз художнього розпису на тему	16
	Разом	62

6. Самостійна робота

4 семестр

№ з/п	Тема	Кількість годин
	Змістовий модуль I. Теоретичні основи курсу композиції в монументальному живописі	
1	Тема 1. Історія розвитку композиції як науки. <i>Історичні відомості появи композиції як науки. Монументальний живопис історичних епох, характерні особливості. Стилi монументального живопису.</i>	4
2	Тема 2. Композиція натюрморту з драперіями. <i>Виконати зарисовки невеликої драперії зі складками. Формат: за вибором студента. Матеріал: олівець, ручка, вугілля.</i>	4
	Змістовий модуль 2. Засоби композиції в монументальному живописі	
3	Тема 3. Засоби композиції в монументальному живописі. <i>Дослідити компоненти композиції в монументальному живопису. Симетрія та асиметрія та їх види в композиції.</i>	5
4	Тема 4. Композиція натюрморту з музичними інструментами. <i>Виконати зарисовки музичних інструментів, побудувати композиційну схему до даного практичного завдання.</i>	5
	Разом	18

5-6 семестр

№ з/п	Тема	Кількість годин
	Змістовий модуль 1. Узагальнення та стилізація в монументальному живописі. Статичні та динамічні композиції	
1	Тема 1. Узагальнення, стилізація форм. Статика та динаміка. <i>Використання засобів композиції в сучасних творах монументального живопису. Сфера використання</i>	6

	<i>статика й динаміка в сучасній рекламній індустрії, приклади застосування.</i>	
2	Тема 2. Композиція статичного характеру. <i>Створити серію ескізів композиції статичного характеру для пропонованого практичного завдання. Виконати серію графічних зарисовок, котрі будуть використовуватись як основа для пошукової роботи.</i>	6
3	Тема 3. Тематична композиція динамічного характеру. <i>Створити серію ескізів композиції динамічного характеру для пропонованого практичного завдання. Виконати серію графічних зарисовок, котрі будуть використовуватись як основа для пошукової роботи.</i>	6
	Змістовий модуль 2. Сюжет та сюжетність в композиції	
4	Тема 4. Здобутки провідних митців в галузі монументального живопису. <i>Школи монументального живопису в сучасній Україні. Діяльність молодих художників м. Луцька в галузі сучасного живопису.</i>	4
5	Тема 5. Образ жінки в монументальному мистецтві. <i>Проаналізувати роботи художників епохи Постмодерну, виокремити найцікавіші приклади використання жіночого образу в творах мон. живопису та створити серію ескізів на їх основі для виконання практичного завдання. Формат: довільний. Матеріали: олівець, вугіль, ручка, лінер, туш, акварель, гуаш.</i>	8
	Змістовий модуль 3. Тематична композиція	
6	Тема 6. Створити ескіз художнього розпису на тему "Материнство", "Берегиня", "Історична слава" або до літературного твору. <i>Створити композицію за тематикою практичного завдання.</i>	8
	Разом	38

7. Індивідуальні завдання

4 семестр

Рисунок натюрморту з капітеллю та паперовим аркушем паперу

Рисунок натюрморту з капітеллю та зім'ятого у аркушу паперу. Проаналізувати конструкцію та будову складки, знайти складну динамічну композицію натюрморту, порівняти матеріальність і фактуру зображуваних об'єктів. Формат: аркуш. Матеріал: вугіль, олівець, мішана техніка.

5-6 семестр

Серія рисунків та етюдів архітектури міського середовища

Виконати серію рисунків та етюдів архітектури міського середовища. На основі даних матеріалів створити завершену декоративну композицію .

Формат: за вибором студента. Матеріали: акрил, гуаш, акварель, сангіна, олія.

8. Методи навчання

В процесі вивчення навчальної дисципліни "Монументальний живопис" для засвоєння масиву інформації застосовується пояснювально-ілюстративний метод; при розгляді окремих питань використовується метод проблемного викладу. При самостійному вивченні студентами джерел та літератури застосовується дослідницький метод. Наочні методи (ілюстрування, показ прийомів виконання) дають можливість студентам краще засвоїти новий матеріал. При вивченні проблемних питань конструктивної побудови застосовується пошуковий метод.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання – (залік/екзамен)

4 семестр – залік

Залікова робота:

Натюрморт з гіпсових тіл та гіпсової маски.

Виконати живопис натюрморту з гіпсових тіл та гіпсової маски. Створити складну композицію натюрморту, передати матеріальність об'єктів постановки, вдало підібрати ракурс зображення.

Формат: 60х60см. Матеріали: акрил, олія.

5-6 семестр – екзамен.

Екзамен проходить у формі виконання письмової та практичної роботи. Можливі варіанти тем завдання практичної екзаменаційної роботи:

1. Рисунок складного натюрморту з гіпсовою маскою

Виконати композицію натюрморту з гіпсовою, як фон використати орнаментовані драперії та поєднання предметів різних за фактурою: скло, плетиво і т.д.

Формат: 60х60см. Матеріал: акрил, олія.

2. Ескіз художнього розпису на тему

Створити ескіз фрагменту художнього розпису на тему: "Український побут", "Світ М. Приймаченко", "Календарно-релігійна обрядовість" і т.д.

Формат: 60х60см. Матеріал: кольоровий папір, гуаш, акрил, олія.

3. Етюд натурниці

Виконати етюд натурниці в складному кольоровому драпіруванні (погрудний портрет). Досягнути живописного поєднання декоративних елементів фону з реалістичним звучанням моделі.

Формат: 50х60см. Матеріал: акрил, олія.

Питання до екзамену

1. Предмет вивчення композиції в монументальному живописі.
2. Історія становлення та розвитку композиції як науки.
3. Кращі зразки творів монументального живопису. Короткі історичні відомості.
4. Стан монументального живопису в українському образотворчому мистецтві.
5. Напрямки вуличного мистецтва. Так званий "Стріт арт".
6. Види композиції в монументальному живописі.
7. Засоби композиції в монументальному живописі. Коротка характеристика.
8. Компоненти композиції в монументальному живописі.
9. Статика та динаміка, як засоби композиції в монументальному живописі.
10. Симетрія та асиметрія, як засоби композиції в монументальному живописі.
11. Ритмічна та метрична характеристика композиції.
12. Закони композиції в монументальному живописі.
13. Основні правила в композиції в монументальному живописі.
14. Школи монументального мистецтва в Україні.
15. Типізація образу, як основа тематичної композиції.
16. Види монументального живопису за матеріалом та технологією виконання.
17. Фреска та її види
18. Мозаїка, як вид монументального живопису. Кращі твори людства.
19. Сграфіто. Технологія виготовлення. Матеріали.
20. Енкаустика. Фаюмський портрет.
21. Алегоричні образи в творах світового монументального мистецтва.
22. Вимоги до виконання al secco фрески.
23. Вимоги до виконання al fresco.
24. Суміші розчинів, що використовуються для приготування тиньку для фрескового розпису.

25. Сучасні матеріали, що використовуються в монументальному живописі.
26. Монументальне мистецтво ХХ ст. Найяскравіші представники.
27. Поняття вільного розпису в сучасному монументальному живописі.
28. Гротеск, як тип художньої образності.
29. Українське сакральне монументальне мистецтво.
30. Бароко, як найяскравіша епоха монументального мистецтва в Україні.
31. Система образів в сакральному мистецтві України.
32. Канон в сакральному мистецтві України.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

З метою діагностики успішності студентів використовується:

- усне опитування на лекційних заняттях;
- перевірка виконання поточних лабораторних робіт;
- перевірка перебігу виконання індивідуальних, самостійних завдань, науково-дослідницьких робіт;
- виконання модульних контрольних робіт;
- співбесіди на консультаціях;
- залік, іспит, як підсумковий засіб діагностики успішності

11. Розподіл балів, які отримують студенти

4 семестр

Поточний контроль (мах = 40 балів)		Модульний контроль (мах = 60 балів)			Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3		
ЗМ 1	ЗМ 2	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
T2	T3	8	30	30	100
16	16				

Поточне оцінювання

Робота над практичними завданнями:

Практичні завдання змістових модулів, оцінюються в 16 балів кожне:

16-14 балів студент отримує якщо робота відповідає наступним показникам: самостійна робота до відповідного завдання виконана на високому рівні і в повному обсязі, в постановці присутня композиційна рівновага, досягнутий принцип підпорядкуванню цілому, продумане формальне рішення та опрацьовані елементи декоративної виразності.

13-11 бали студент отримує виконавши завдання в повній мірі, але допущені незначні недоліки конструктивного плану, дещо порушена композиція твору, робота виконана в повному обсязі, але потребує доопрацювань, самостійна робота виконана на належному рівні, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі, проте відчуває проблеми з його відтворенням при роботі над постановкою.

10-8 бали студент отримує, якщо завдання виконане на достатньому рівні, має ознаки завершеності, проте присутні похибки композиційного плану, порушені пропорції, відсутня образна характеристика натури, самостійна робота виконана на дуже низькому рівні, робота потребує незначного доопрацювання.

7-4 бали отримує виконавши самостійну роботу до завдання на низькому рівні, цілі роботи, повною мірою, не досягнуті. Робота відповідає достатньому рівню, потребує значного доопрацювання.

3-1 бал ставиться, якщо робота містить певні елементи композиції, студент демонструє слабкий рівень знань з предмету, вміє користуватись засобами рисунку та живопису, але не володіє конструктивним мисленням.

Індивідуальні завдання

Завдання передбачає виконання повноцінної творчої постановки та оцінюється в 8 балів:

8-7 балів студент отримує виконавши постановку з урахуванням обумовлених завдань роботи; постановка є вдалою з точки зору композиції, присутня конструктивна характеристика твору, вибір художніх засобів відповідає найкращому розкриттю теми. Робота підкріплена рядом композиційних начерків.

6-5 балів студент отримує виконавши завдання на належному рівні; присутні незначні похибки композиційного плану, є проблеми конструктивного характеру з відтворенням елементів натури, робота виглядає завершеною.

4-3 бали студент отримує, якщо при роботі над завданням присутні значні похибки конструктивного плану, слабо виражена композиційна

характеристика, в роботі можна прослідкувати поетапність виконання завдання, робота потребує незначного доопрацювання.

2-1 бали ставиться, якщо робота не має ознак завершеності, відсутня композиція твору, відсутня портретна характеристика натурника, зображення не має цілісності, порушені тональна та об'ємно просторова характеристика твору.

Модульні контрольні роботи оцінюються відповідно:

МКР 1. Композиція натюрморту в декоративній манері виконання

Проаналізувати творчість Б. Буряка, С. Резніченка та ін. художників України та створити композицію декоративного натюрморту. Тематика натюрмортів довільна.

Формат: за вибором студента. Матеріал:акрил, олія

МКР 2. Рисунок гіпсових предметів

Виконати рисунок натюрморту з гіпсових предметів: куб, куля, призма, конус, циліндр та черепом. Створити складну композицію натюрморту за рахунок чергування статичних мас гіпсових тіл та динамічних форм черепа. (можуть використовуватись гіпсові деталі обличчя)

Формат:аркуш. Матеріал:олівець, вугіль.

30-25 балів студент отримує якщо проведена композиційна робота в постановці, засоби виразності підпорядковані поставленим вимогам до виконання завдання, пророблені пошукові ескізи для кращого розкриття теми. Робота виконана на належному професійному рівні та може використовуватись у методичних цілях.

24-20 балів студент отримує виконавши завдання в повній мірі, але допущені незначні недоліки композиційного плану, робота виконана в повному обсязі, завдання підкріплене рядом пошукових ескізів за для кращого розкриття тематики завдання. Вимоги до виконання роботи враховані частково.

19-15 балів студент отримує, якщо завдання виконане на достатньому рівні, має ознаки завершеності, проте присутні похибки композиційного плану, порушені пропорції, відсутній зв'язок виконаної роботи з пропонованими вимогами, підготовчі ескізи виконані на дуже низькому рівні, робота потребує доопрацювання.

14-10 балів отримує, якщо робота виконана з порушенням принципів побудови зображення; не враховані композиція формату, студент не робить аналітичного розбору зображення, робота виглядає незавершеною та не виразною, відчувається брак розуміння та зв'язку теорії з практичною діяльністю.

9-1 бал ставиться, якщо робота містить певні елементи композиції, відсутні грамотна побудова зображення, порушені принципи ведення багатосеансної постановки, студент демонструє слабкий рівень знань з предмету, вміє користуватись засобами рисунка, але не володіє конструктивним мисленням.

Залік

Залік проходить у формі перегляду, студенти готують експозицію творів виконаних за 4 семестр (практичні завдання, індивідуальна робота, модульні контрольні роботи). Виводиться підсумкова оцінка. В разі якщо студент не згідний із отриманими балами він може скласти залік.

Залік проходить у формі виконання практичної роботи. Час відведений на складання заліку становить 4 годин.

Залікова робота

Натюрморт з гіпсових тіл та гіпсової маски.

Виконати живопис натюрморту з гіпсових тіл та гіпсової маски. Створити складну композицію натюрморту, передати матеріальність об'єктів постановки, вдало підібрати ракурс зображення.

Формат: 60х60см. Матеріали: акрил, олія.

60-50 балів студент отримує, якщо за короткий проміжок часу зумів побудувати зображення що відповідає наступним показникам: присутня передача конструктивних особливостей будови натури, проведена композиційна робота в постановці та об'ємно-тонова характеристика зображуваної натури, засоби виразності підпорядковані образній характеристиці, та творчому задуму.

49-40 балів студент отримує виконавши завдання в повній мірі, але допущені незначні недоліки анатомічно-конструктивного плану, дещо порушена композиція твору, робота виконана в повному обсязі, але потребує незначної корекції.

39-30 балів студент отримує, якщо завдання виконане на достатньому рівні, має ознаки завершеності, проте присутні похибки композиційного плану, порушені пропорції, відсутня конструктивна характеристика натури. Робота потребує значного доопрацювання.

29-20 балів отримує, якщо робота виконана з порушенням принципів побудови зображення, не враховані композиція формату, вплив на образну характеристику твору, студент не робить тонального розбору зображення; робота виглядає незавершеною та не виразною, відчувається брак розуміння та зв'язку теорії з практичною діяльністю.

19-1 балів ставиться, якщо робота містить певні елементи композиції, студент демонструє слабкий рівень знань з предмету, вміє користуватись засобами рисунка, але не володіє конструктивним мисленням. Не співвідносить час виконання завдання з реальними вимогами до виконання даного завдання.

5-6 семестр

Поточний контроль (макс = 40 балів)				Модульний контроль (макс = 60 балів)			Загальна кількість балів
Модуль 1			Модуль 2	Модуль 3			
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	МКР 3
T2	T3	T 5	T 6		8	20	20
8	8	8	8				

Поточне оцінювання

Робота над практичними завданнями:

Практичні завдання змістових №1-3 модулів, оцінюються в 8 балів кожне:

8-7 балів студент отримує, якщо самостійна робота до відповідного завдання виконана на високому рівні і в повному обсязі, в постановці присутня композиційна рівновага, досягнутий принцип підпорядкування цілому, продумане формальне рішення та опрацьована образна характеристика твору.

6-5 балів студент отримує виконавши завдання в повній мірі, але допущені незначні недоліки конструктивного плану, дещо порушена композиція твору, робота виконана в повному обсязі, але потребує доопрацювань, самостійна робота виконана на належному рівні, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі, проте відчуває проблеми з його відтворенням при роботі над постановкою.

4-3 бали студент отримує, якщо завдання виконане на достатньому рівні, має ознаки завершеності, проте присутні похибки композиційного плану, порушені пропорції, відсутня образна характеристика натури, самостійна робота виконана на дуже низькому рівні, робота потребує незначного доопрацювання.

2-1 бал ставиться, якщо робота містить певні елементи композиції, студент демонструє слабкий рівень знань з предмету, вміє користуватись засобами рисунку та живопису, але не володіє конструктивним мисленням.

Індивідуальні завдання

Завдання передбачає виконання повноцінної творчої постановки та оцінюється в 8 балів:

8-7 балів студент отримує виконавши постановку з урахуванням обумовлених завдань роботи; постановка є вдалою з точки зору композиції, присутня конструктивна характеристика твору, вибір художніх засобів відповідає найкращому розкриттю теми. Робота підкріплена рядом композиційних начерків, пошукових ескізів.

6-5 балів студент отримує виконавши завдання на належному рівні; присутні незначні похибки композиційного плану, є проблеми конструктивного характеру з відтворенням елементів природи, робота виглядає завершеною. Етюди та рисунки до завдання виконанні не в повному обсязі.

4-3 бали студент отримує, якщо при роботі над завданням присутні значні похибки конструктивного плану, слабо виражена композиційна характеристика, в роботі можна прослідкувати поетапність виконання завдання, робота потребує незначного доопрацювання.

2-1 бали ставиться, якщо робота не має ознак завершеності, відсутня композиція твору, відсутня портретна характеристика натурника, зображення не має цілісності, порушені тональна та об'ємно просторова характеристика твору.

Модульні контрольні роботи оцінюються відповідно:

МКР 1. Композиція пейзажу.

Виконати серію рисунків та етюдів архітектури міського середовища чи сільської місцевості. На основі даних матеріалів створити завершену складну декоративну композицію з яскраво вираженим динамічним спрямуванням.

Формат: за вибором студента. Матеріали: акрил, акварель, сангіна, олія.

МКР 2. Жіночий портрет з кольоровими орнаментованими драперіями

Створити композицію погрудного жіночого портрету, як фон використати насичені за кольором та орнаментовані драперії. Досягти умовності в зображенні жіночого портрету.

Формат: за вибором студента. Матеріали: акрил, олія.

МКР 3. Створити ескіз декоративного розпису.

На основі виконаних начерків та натурних зарисовок створити ескіз розпису в абстрактному ключі за робочою назвою "Час пік". Провести ескізування, проаналізувати зміну реальної форми в стилізовану. Надати композиції стильового звучання. Здійснити оптимальний підбір живописних засобів виразності в роботі.

20-17 балів студент отримує якщо робота відповідає поставленим вимогам до завдання, продумана композиція твору, студент добре володіє образотворчою грамотою. Виконані пошукові ескізи для кращого розкриття теми завдання, робота виконана на належному професійному рівні та може використовуватись у методичних цілях.

16-14 балів студент отримує виконавши завдання в повній мірі, але допущені незначні недоліки композиційного плану, дещо порушені вимоги до виконання твору, робота виконана в повному обсязі, завдання підкріплене рядом пошукових ескізів за для кращого розкриття тематики завдання.

13-10 балів студент отримує, якщо завдання виконане на достатньому рівні, має ознаки завершеності, проте присутні похибки композиційного плану, не враховані завдання до даного виду роботи, порушені строки виконання завдання, підготовчі ескізи виконані на дуже низькому рівні, робота потребує значного доопрацювання.

9-6 балів отримує, якщо робота виконана з порушенням принципів побудови зображення; не враховані композиція формату, студент не робить кольорового розбору зображення, робота виглядає не завершеною та не виразною, відчувається брак розуміння та зв'язку теорії з практичною діяльністю.

5-1 бал ставиться, якщо робота містить певні елементи композиції, відсутні грамотна побудова зображення, порушені принципи ведення ведення завдання, студент демонструє слабкий рівень знань з предмету, вміє користуватись засобами рисунка, але не володіє конструктивним мисленням.

Екзамен

Екзамен проходить у формі перегляду, студенти готують експозицію творів виконаних за 5-6 семестр (лабораторні завдання, індивідуальна робота, модульні контрольні роботи). Виводиться підсумкова оцінка. В разі якщо студент не згідний із отриманими балами він може скласти екзамен.

Екзамен проходить у формі виконання письмової та практичної роботи. Час відведений на складання екзамену становить 6 годин. Пріоритет в оцінюванні відводиться саме практичній заліковій роботі, так як це є основний вид діяльності студента за час навчання.

Можливі варіанти тем завдання практичної екзаменаційної роботи:

1. Рисунок складного натюрморту з гіпсовою маскою

Виконати композицію натюрморту з гіпсовою, як фон використати орнаментовані драперії та поєднання предметів різних за фактурою: скло, плетиво і т.д.

Формат: 60х60см. Матеріал: акрил, олія.

2. Ескіз художнього розпису на тему

Створити ескіз фрагменту художнього розпису на тему: "Український побут", "Світ М. Приймаченко", "Календарно-релігійна обрядовість" і т.д.

Формат: 60х60см. Матеріал: кольоровий папір, гуаш, акрил, олія.

3. Етюд натурниці

Виконати етюд натурниці в складному кольоровому драпіруванні (погрудний портрет). Досягнути живописного поєднання декоративних елементів фону з реалістичним звучанням моделі.

Формат: 50х60см. Матеріал: акрил, олія.

60-50 балів студент отримує, якщо за короткий проміжок часу зумів побудувати зображення що відповідає наступним показникам: присутня передача конструктивних особливостей будови природи, проведена композиційна робота в постановці та об'ємно-тонова характеристика зображуваної природи, засоби виразності підпорядковані образній характеристиці, та творчому задуму. Студент дав чіткі та зрозумілі відповіді на екзаменаційні питання.

49-40 балів студент отримує виконавши завдання в повній мірі, але допущені незначні недоліки анатомічно-конструктивного плану, дещо порушена композиція твору, робота виконана в повному обсязі, але потребує незначної корекції. Студент дав чіткі та зрозумілі відповіді на екзаменаційні питання.

39-30 балів студент отримує, якщо завдання виконане на достатньому рівні, має ознаки завершеності, проте присутні похибки композиційного плану, порушені пропорції, відсутня конструктивна характеристика природи; робота потребує значного доопрацювання. Студент погано орієнтується в теоретичному матеріалі.

29-20 балів отримує, якщо робота виконана з порушенням принципів побудови зображення, не враховані композиція формату, вплив на образну характеристику твору, студент не робить тонального розбору зображення.

робота виглядає незавершеною та не виразною, відчувається брак розуміння та зв'язку теорії з практичною діяльністю.

19-1 балів ставиться, якщо робота містить певні елементи композиції, студент демонструє слабкий рівень знань з предмету, вміє користуватись засобами рисунка, але не володіє конструктивним мисленням. Не співвідносить час виконання завдання з реальними вимогами до виконання даного завдання. Теоретичні знання студента перебувають на дуже задовільному рівні.

Питання до іспиту

1. Предмет вивчення композиції в монументальному живописі.
2. Історія становлення та розвитку композиції як науки.
3. Кращі зразки творів монументального живопису. Короткі історичні відомості.
4. Стан монументального живопису в українському образотворчому мистецтві.
5. Напрямки вуличного мистецтва. Так званий "Стріт арт".
6. Види композиції в монументальному живописі.
7. Засоби композиції в монументальному живописі. Коротка характеристика.
8. Компоненти композиції в монументальному живописі.
9. Статика та динаміка, як засоби композиції в монументальному живописі.
10. Симетрія та асиметрія, як засоби композиції в монументальному живописі.
11. Ритмічна та метрична характеристика композиції.
12. Закони композиції в монументальному живописі.
13. Основні правила в композиції в монументальному живописі.
14. Школи монументального мистецтва в Україні.
15. Типізація образу, як основа тематичної композиції.
16. Види монументального живопису за матеріалом та технологією виконання.
17. Фреска та її види
18. Мозаїка, як вид монументального живопису. Кращі твори людства.
19. Сграфіто. Технологія виготовлення. Матеріали.
20. Енкаустика. Фаюмський портрет.
21. Алегоричні образи в творах світового монументального мистецтва.
22. Вимоги до виконання al secco фрески.
23. Вимоги до виконання al fresco.
24. Суміші розчинів, що використовуються для приготування тиньку для фрескового розпису.

25. Сучасні матеріали, що використовуються в монументальному живопису.
26. Монументальне мистецтво ХХ ст. Найяскравіші представники.
27. Поняття вільного розпису в сучасному монументальному живопису.
28. Гротеск, як тип художньої образності.
29. Українське сакральне монументальне мистецтво.
30. Бароко, як найяскравіша епоха монументального мистецтва в Україні.
31. Система образів в сакральному мистецтві України.
32. Канон в сакральному мистецтві України.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		

11. Методичне забезпечення

1. Сухенко В. О. Рисунок [Текст] : методичні рекомендації / В. О. Сухенко. - К. : "BONA MENTE", 2004. - 184 с.
2. Урсу Н. О. Теоретичні основи композиції [Текст] : навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ художніх та художньо-педагогічних спеціальностей / Н. О. Урсу, Б. М. Негода, В. А. Гнатюк, І. П. Міхалевська. - Кам'янець-Подільський : Кам.-Под. держ. унів., 2004. - 61 с.

12. Список джерел

1. Антонович Є. А. Малюнок і живопис [Текст] : методичні рекомендації / Є. А. Антонович, В. А. Шпільчак. – К., 1990. – 28 с.
2. Баммес Г. Л. Изображение фигуры человека / Г. Л. Баммес. – Берлин, 2007. – 326 с.
3. Бартенев І. А. Батажкова В. Н. Нариси історії архітектурних стилів : навчальний посібник / І. А. Бартенев. - М. : Образотворче мистецтво, 1983. - 124 с.

4. Басанець Л. В. Живопис [Текст] / Л. В. Басанець. – Одеса : ОДПІ, 2002 – 128 с.
5. Волков Н. В. Геометрия и композиция картин / Н.В. Волков. – М. : Искусство, 1990. – 132 с.
6. Валериус С. С. Монументальная живопись. Современные проблемы: учебное пособие для студентов художественных заведений / С. С. Валериус. - М.: Искусство, 1979. - 200 с.
7. Жданова Н. С. Перспектива: учебное пособие / Н. С. Жданова. – М. : Владос, 2004. – 224 с.
8. Кириченко М. А. Основи образотворчої грамоти : навчальний посібник для студентів художньо-графічних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів / М. А. Кириченко, - К. : Вища школа, 2002. – 188 с.
9. Кирцер Р. М. Рисунок и живопись / Р. М. Кирцер. – М. : Высшая школа, 1992.- 270 с.
10. Мельник А. М. Український живопис ХХ – ІХ ст.: Альбом / А. М. Мельник. – К. : Галерея, 2007. – 304 с.
11. Придатко Т. В. Мистецтво України 1991-2003 / Т. В. Придатко, З. В. Чегусова, Т. Ю. Скляренко. – К. : Мистецтво, 2003. – 256 с.
12. Михайленко В. Є. Основи композиції / В. Є. Михайленко. – К. : Каравела, 2004. – 304 с.
13. Ратничин В. М. Перспектива : учеб. пособие для студентов художественного института / В. М. Ратничин. – К. : Вища школа, 1992. – 232 с.
14. Ростовцев Н. Н. Рисование головы человека / Н. Н. Ростовцев. – М. : Свет, 1989. – 215 с.